

ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Τίτλος προτεινόμενου σχεδίου νόμου :

«Οργάνωση της νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων και των ενώσεων τους στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις».

Ημερομηνία ανάρτησης του προσχεδίου νόμου στο διαδίκτυο :

Το πρώτο κεφάλαιο του σχεδίου νόμου (τα πρώτα δέκα οκτώ άρθρα πλέον του τελευταίου περί της έναρξης ισχύος) αναρτήθηκε σε δημόσια διαβούλευση στις 21 Μαρτίου 2014 με τίτλο: «Οργάνωση της νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων και των ενώσεων τους στην Ελλάδα». Η διαβούλευση έληξε στις 11 Απριλίου 2014.

Αριθμός συμμετεχόντων :

Συνολικά υποβλήθηκαν 184 σχόλια.

Συνοπτική παρουσίαση σχολίων ανά άρθρο :

Άρθρο 1

Έννοια Θρησκευτικής Κοινότητας

(σχόλια 67) : Εκφράστηκαν αντιρρήσεις ως προς το ζήτημα του "ικανού" αριθμού πιστών στο νομοθετικό ορισμό της θρησκευτικής κοινότητας, υποστηρίζοντας ότι θα έπρεπε να ορίζεται ένας συγκεκριμένος αριθμός για να θεωρείται μια ομάδα ως θρησκευτική κοινότητα (πχ είκοσι άτομα, όπως το σωματείο). Ωστόσο, η χρήση αυτής της αόριστης νομικής έννοιας (υποκείμενη κάθε φορά στο δικαστικό έλεγχο) θεωρείται ασφαλέστερη επιλογή για την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων των πιστών, αφού ένας ακριβής αριθμητικός προσδιορισμός, άρα και περιορισμός, μπορεί να οδηγήσει σε ανεπιχειρήσιμα αποτελέσματα και να προσβάλει το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας μικρών ομάδων πιστών συγκεκριμένης θρησκείας ή δόγματος. Οι

συνταγματικές διατάξεις είναι σαφείς και επιτρέπουν την ακώλυτη ατομική και συλλογική άσκηση των λατρευτικών καθηκόντων κάθε γνωστής θρησκείας (έστω και με τα εγγενή προβλήματα χαρακτηρισμού μιας πίστης ως θρησκείας), έτσι όλες οι διατάξεις που ρυθμίζουν αμέσως ή εμμέσως ζητήματα εντός του πλαισίου αυτής της θεμελιώδους συνταγματικής ελευθερίας, δεν μπορούν να οδηγούν σε ανεπίτρεπτους και αδικαιολόγητους περιορισμούς. Άλλωστε, το ΣΤΕ παγίως δέχεται ότι, προκειμένου για αδειοδότηση ευκτήριου οίκου (η μόνη διοικητική διαδικασία μέχρι σήμερα που οδηγεί -εμμέσως- σε "αναγνώριση" μιας θρησκευτικής κοινότητας), είναι αρκετοί ακόμα και πέντε πιστοί της συγκεκριμένης θρησκείας ή δόγματος. Άλλωστε, είναι διαφορετική η πρόβλεψη της κρίσιμης μάζας ("ικανού αριθμού") των πιστών για την θρησκευτική κοινότητα, αφού και μια μικρή ομάδα ατόμων μπορούν να έχουν αυτό το χαρακτηριστικό (και άρα να απολαμβάνουν όλα τα σχετικά συνταγματικά δικαιώματα περί της συλλογικής άσκησης της λατρείας τους πχ ίδρυση ευκτήριου οίκου), και διαφορετική η απαίτηση του νόμου (300 άτομα) για την πρόσληψη νομικής προσωπικότητας από μια θρησκευτική κοινότητα, αφού στην τελευταία περίπτωση πρόκειται για ίδρυση νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου.

Άρθρο 2

Θρησκευτικό Νομικό Πρόσωπο

(σχόλια 23) : Οι βασικές θέσεις αφορούσαν τον ελάχιστο αριθμό των τριακοσίων ατόμων - πιστών για την σύσταση του θρησκευτικού νομικού προσώπου, αριθμητικό όριο που άλλοι θεώρησαν ως αρκετά μικρό και περιορισμένο και άλλοι το θεώρησαν αρκετά μεγάλο και ουσιαστικά εμπόδιο στην άσκηση της θρησκευτικής ελευθερίας, ότι δηλαδή λόγω του μεγάλου αριθμού (τουλάχιστον 300) δεν θα είναι δυνατή η ίδρυση ευκτήριων οίκων από μικρότερες θρησκευτικές κοινότητες. Ωστόσο, αυτό αποτελεί παρανόηση αφού το νομοσχέδιο δεν μεταβάλλει στο ελάχιστο το σημερινό καθεστώς αδειοδότησης λατρευτικών χώρων, ούτε εξαρτά την ίδρυση και λειτουργία ευκτήριων οίκων από την πρόσληψη νομικής προσωπικότητας (πράγμα που αναλύεται επαρκώς στην αιτιολογική έκθεση), και φυσικά σε καμία περίπτωση δεν ταυτίζεται η έννοια του θρησκευτικού νομικού προσώπου (ένωση φυσικών

προσώπων - πιστών) με την έννοια του ευκτήριου οίκου (λατρευτικός χώρος) που μπορεί να εξυπηρετεί και ομάδες πιστών, ολίγων ατόμων. Επιπλέον, τέθηκαν ζητήματα προστασίας ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων (η θρησκευτική πίστη ατόμων που αποκαλύπτεται δια της συμμετοχής τους στη δικαστική διαδικασία σύστασης του ν.π), τα οποία ελήφθησαν υπόψη, προκειμένου να αποκλείεται η πρόσβαση τρίτων προσώπων στα στοιχεία ταυτότητας των ιδρυτών - πιστών του υπό σύσταση νομικού προσώπου (εκτός φυσικά της διοίκησης του, η οποία υποχρεούται να υπόκειται σε διατυπώσεις δημοσιότητας).

Άρθρο 3

Διαδικασία και διατυπώσεις σύστασης

(σχόλια 8) : Οι προβληματισμοί αφορούσαν στην πρόβλεψη για την ύπαρξη ενός τουλάχιστον θρησκευτικού λειτουργού στη διοίκηση του νομικού προσώπου και συνακόλουθα στην ανάγκη ύπαρξης τουλάχιστον ίσου αριθμού θρησκευτικών λειτουργών με τον αριθμό των νομικών προσώπων της αυτής θρησκείας. Ωστόσο, οι ελάχιστες απαιτήσεις για τη σύσταση ενός νομικού προσώπου αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση των πραγματικών αναγκών μιας θρησκευτικής κοινότητας και την αποφυγή καταχρηστικών ενεργειών με την ανεξέλεγκτη ίδρυση νομικών προσώπων, χωρίς την αναγκαία θρησκευτική υποδομή (κλήρος, ανθρώπινο δυναμικό).

Άρθρο 4

Κανονισμός

(σχόλια 3) : Το κύριο ζήτημα που τέθηκε ήταν η ελεύθερη ή υποχρεωτική είσοδος μελών και η αποβολή τους από το θρησκευτικό νομικό πρόσωπο (και συνακόλουθα η τυχόν παρεμβατική ή ρυθμιστική θέση της πολιτείας έναντι των πιστών και του νομικού προσώπου), ιδίως όταν αντιλήψεις του υποψηφίου μέλους έρχονται σε αντίθεση με τη πίστη ή τις παραδόσεις της θρησκευτικής κοινότητας. Είναι αυτονόητο πως τέτοια ζητήματα καλύπτονται από την ελευθερία της εσωτερικής οργάνωσης κάθε θρησκευτικής κοινότητας, ιδίως δε όταν τίθενται ζητήματα πίστης.

Άρθρο 5

Εγγραφή στο βιβλίο και απόκτηση νομικής προσωπικότητας

(σχόλια 2) : Χωρίς παρατηρήσεις ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Άρθρο 6

Παρεμβάσεις και ένδικα μέσα

(σχόλια 2) : Η κύρια παρατήρηση περιορίζεται ότι χωρίς την ενημέρωση του κοινού (πχ δημοσίευση στον ημερήσιο τύπο της ημερομηνίας εκδίκασης της αίτησης) δεν θα μπορούν οι πολίτες να αντιλέξουν και να αποτρέψουν τη σύσταση του νομικού προσώπου, με αποτέλεσμα να αναγνωρίζονται οι "παραθρησκείες και οι επικίνδυνες σέκτες χωρίς αντίλογο". Καταρχάς, προβλέπεται δικαίωμα του αρμοδίου εισαγγελέως αλλά και του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων να παρέμβουν κυρίως και να προβάλλουν τυχόν αντιρρήσεις σχετικά με την πλήρωση ή μη όλων των νομίμων προϋποθέσεων στο πρόσωπο των αιτούντων και της ένωσης τους. Σε κάθε όμως περίπτωση, πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι η παράγραφος 2 του άρθρου 13 Σ ορίζει : *"Κάθε γνωστή θρησκεία είναι ελεύθερη και τα σχετικά με τη λατρεία της τελούνται ανεμπόδιστα υπό την προστασία των νόμων. Η άσκηση της λατρείας δεν επιτρέπεται να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρηστά ήθη..."*, ώστε το συνταγματικώς κατοχυρωμένο δικαίωμα στη θρησκευτική ελευθερία έχει πολύ σαφείς και οριοθετημένους περιορισμούς (μη κρυφίες δοξασίες, μη αντίθεση στα χρηστά ήθη και τη δημόσια τάξη). Οι συνταγματικοί περιορισμοί όμως δεν μπορούν να εμποδίσουν την ανάπτυξη νέων θρησκειών ή τυχόν μεταβολές και διαφοροποιήσεις θρησκευτικών ομάδων εντός περισσότερο ή λιγότερο καθιερωμένων θρησκειών και δογμάτων (οι οποίες διαφοροποιήσεις συνήθως αντιμετωπίζονται ως αιρέσεις και σέκτες από τις βασικές θρησκείες).

Άρθρο 7

Περιουσία νομικού προσώπου

(σχόλια 14) : Η διάταξη δεν αφορά ούτε μεταβάλλει τη φορολογική αντιμετώπιση και υποχρεώσεις των θρησκευτικών νομικών προσώπων, ισχυουσών των γενικών και ειδικών φορολογικών διατάξεων.

Άρθρο 8

Διοίκηση και γενική συνέλευση

(σχόλια 0).

Άρθρο 9

Ίδρυση ευκτήριων οίκων και ησυχαστηρίων

(σχόλια 21) : Η δυνατότητα των θρησκευτικών νομικών προσώπων να ιδρύουν και να λειτουργούν επ' ονόματι τους λατρευτικούς χώρους ανά την επικράτεια αλλά και λοιπές δραστηριότητες που εξυπηρετούν τους σκοπούς τους (ραδιοφωνικούς σταθμούς, εκπαιδευτήρια κλπ) δεν αίρει φυσικά την εφαρμογή των λοιπών γενικών και ειδικών διατάξεων (για παράδειγμα, στην περιοχή όπου αιτείται το θ.ν.π την αδειοδότηση λατρευτικού χώρου, είναι αυτονόητο ότι το δικαίωμα αυτό εξυπηρετεί τις ανάγκες του, ήτοι υφίσταται έστω και μια μικρή κοινότητα πιστών). Οι διάφορες επιφυλάξεις που εκφράστηκαν για τη σκοπιμότητα της διάταξης, στηριζόμενες κυρίως στα ομοιογενή θρησκευτικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας παραγνωρίζουν ότι ήδη η νομοθεσία (και η επ' αυτής διαμορφωμένη νομολογία του Ανώτατου Ακυρωτικού) επιτρέπει τη λειτουργία λατρευτικών χώρων οποιασδήποτε γνωστής θρησκείας, ακόμα και με ελάχιστο αριθμό πιστών.

Άρθρο 10

Διάλυση θρησκευτικού νομικού προσώπου

(σχόλια 1) : Χωρίς παρατηρήσεις ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Άρθρο 11

Αναστολή λειτουργίας νομικού προσώπου

(σχόλια 1) : Χωρίς παρατηρήσει ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Άρθρο 12

Εκκλησιαστικό νομικό πρόσωπο

(σχόλια 9) : Προβλημάτισε η χρήση του όρου "εκκλησιαστικού" για άλλες θρησκείες και δόγματα πχ ισλάμ, που δεν έχουν τέτοια οργάνωση. Ωστόσο, ο τύπος του εκκλησιαστικού νομικού προσώπου απευθύνεται φυσικά σε θρησκευτικές συσσωματώσεις που έχουν αντίστοιχη οργάνωση (πχ συνοδική δομή) ή ανάλογη παράδοση οργάνωσης και λειτουργίας. Η μεγάλη ποικιλομορφία οργάνωσης των διάφορων θρησκειών που εμφανίζεται σε όλο τον κόσμο, αντιμετωπίζεται στο παρόν νομοσχέδιο με το γενικό τύπο του θρησκευτικού νομικού προσώπου.

Άρθρο 13

Αναγνώριση νομικής προσωπικότητας υφιστάμενων Εκκλησιών και νομικών προσώπων τους

(σχόλια 12): Κυρίως τα σχόλια αφορούν στην ένταξη διάφορων θρησκευτικών κοινοτήτων στις εξαιρετικές διατάξεις του άρθρου.

Άρθρο 14

Μητρώο νομικών προσώπων και θρησκευτικών λειτουργιών

(σχόλια 3): Χωρίς αξίες λόγου παρατηρήσεις.

Άρθρο 15

Ικανότητα διαδίκου

(σχόλια 0).

Άρθρο 16

Διατήρηση ειδικότερων νομικών καθεστώτων

(σχόλια 0).

Άρθρο 17

Τεκμήριο γνωστής θρησκείας

(σχόλια 14) : Ο όρος "γνωστή θρησκεία" (όπως έχει διαπλαστεί από τη πάγια νομολογία του ΣτΕ) έχει συγκεκριμένο και σαφές περιεχόμενο τόσο για τη διοίκηση όσο και για τα δικαστήρια, ώστε δεν απαιτείται κάποιος νομοθετικός

ορισμός του. Το τεκμήριο δεν έρχεται να υποκαταστήσει ή να μεταβάλει τον όρο αυτό αλλά να απαλλάξει το δικαστή, ενώπιον του οποίου θα εκκρεμεί η αίτηση για σύσταση θρησκευτικού νομικού προσώπου, από τη σχετική δικανική κρίση, για όσες θρησκευτικές κοινότητες έχουν ήδη λάβει άδεια ίδρυσης και λειτουργίας ναού ή ευκτήριου οίκου (και συνεπώς ήδη η διοίκηση, δι' αυτής της διοικητικής πράξεως που εξέδωσε, θεώρησε ότι πρεσβεύουν γνωστή θρησκεία).

Άρθρο 18

Μεταβίβαση περιουσίας από υφιστάμενα νομικά πρόσωπα

(σχόλια 2) : Χωρίς παρατηρήσεις ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Άρθρο 19

Έναρξη ισχύος

(σχόλια 2) : Χωρίς παρατηρήσεις ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.